De mooiste gracht van Noord-Holland

Argumenten tegen herinrichting

Namens bewoners Brouwersgracht,
Bagijnenland en Wijngaardsgracht.

Achtergrond

Allereerst een korte projectomschrijving, zoals voorgesteld door de gemeente, op basis van het HIOR. In grote lijnen komt het erop neer, dat als gevolg van de herinrichting de bomen langs de Brouwersgracht, het Bagijnenland en de Wijngaardsgracht worden gekapt om ruimte te maken voor het aanleggen van een nieuw wegdek van nieuwe klinkers, het verbreden van het wegdek om te voldoen aan de in het HIOR voorgestelde schets, gracht groene kade.
Nieuwe bomen planten op zodanige afstand van elkaar dat een optimale ruimte wordt verkregen om de parkeerplaatsen voor de auto alleen geschikt te maken voor langsparkeren. Hiermede komen +/- 16 parkeerplaatsen te vervallen, dat zijn voornamelijk de dubbelplaatsen aan de Brouwersgracht en enkele aan het Bagijnenland.
Voorts stelt de gemeente voor om de stoepen voor de woningen (welke allemaal een eigen beeld vormen) zodanig aan te passen dat meer eenheid in gebruik van materiaal ontstaat. Bv. Geen betonnen producten gebruiken maar natuursteen producten.

Standpunten buurtbewoners

Hieronder volgen puntsgewijs onze visie en argumenten ten opzichte van het plan.

Bomen

T.a.v. de bomen aan de drie grachten zijn wij op basis van de onderzoeken door het bureau Hoefakker (bijlage 1 en 2) en de door ons geraadpleegde Bomenstichting (bijlage 3) tot de conclusie gekomen dat de bomen met goed onderhoud nog tientallen jaren kunnen leven en voldoen aan de gewenste veiligheidseisen bij windbelasting.

T.a.v. het in opdracht van de gemeente uitgevoerde onderzoek naar de stabiliteit van de bomen, willen wij opmerken dat het uitgangspunt om windkracht 12 te weerstaan een irreëel uitgangspunt is. Zoals het KNMI schrijft: “Windkracht 12 staat voor een orkaan, dit komt in ons land bijna nooit voor.”[1] Binnen de bebouwde kom wordt een windkracht door afdekking van de huizen daarnaast nog eens verminderd. Mocht Edam ooit getroffen worden door een orkaan, dan is het goed denkbaar dat geen enkele boom overeind blijft staan.

We willen benadrukken dat bij een juiste lezing van de rapporten geconcludeerd kan worden dat kappen van de bomen absoluut niet nodig is. Dit wordt nog eens bekrachtigd door het advies van de Bomenstichting.

Bestrating

Het voorgestelde herinrichtingsplan (‘Gracht groene kade’) gaat ervan uit dat het wegdek minimaal 3,80 meter breed moet worden. Dit is Inclusief molgoten en rabbatstroken.
Het huidige wegdek is vrijwel overal langs de grachten slechts 3 meter breed en wordt direct begrensd door de bomen. Om dit plan uit te voeren moeten de bomen verwijderd worden. Gaat de gemeente hiertoe over, dan wordt de mooiste gracht van Noord-Holland vernield. Deze schade zal tot in lengte van jaren detoneren met de historische omgeving en architectuur langs de grachten.

[1] https://www.knmi.nl/kennis-en-datacentrum/waarschuwingen/windstoten

Als de gemeente ervoor kiest om te herstraten met nieuw getrommelde stenen, waarbij de bomen blijven staan, dan schrijft Hoefakkers heel helder een werkwijze voor:

De geadviseerde werkwijze voor dit project:

- Verwijderen oude bestrating. Ter hoogte van de wortelopdruk handmatig.
- Weg zuigen van de bovenste zandlaag van ca 20 cm dikte met een grondzuigunit/ vrachtwagen in de kroonprojectie.
- Beoordelen door een ETWer of ETTer welke wortels er verwijderd kunnen worden.
- Wortels die niet verwijderd kunnen worden, ondermijnen en daarna naar de diepere zandlaag geleiden daar indien noodzakelijk vastzetten/ verankeren.
- Nieuwe zandbed aanbrengen bestaande uit grof zand wat goed te verdichten is maar wel voldoende infiltratie mogelijk maakt. (Een 1 toppig hoekig zand van een grove fractie) Dit is zeer essentieel omdat het regenwater dan voldoende snel kan worden afgevoerd naar de ondergrond en zich niet opnieuw ideale groeiomstandigheden ontwikkelen direct onder de bestrating.
- Ter hoogte van afgezette wortels, wortelgeleidingscherm of folie aanbrengen ter voorkoming dat de nieuw aangeroeid wortels weer direct onder bestrating gaan groeien. Minimaal aan te brengen diepte 30 cm.
- Bij wortels die essentieel zijn voor het behoud van de boom, maar door hun dikte niet naar een diepere grondlaag te geleiden zijn zal de keuze gemaakt moeten worden tussen boom verwijderen of de straat op laten lopen ter hoogte van de wortel. Deze vraag kan alleen worden beantwoord dor de beheerder/ eigenaar van de boom.
- Geadviseerd wordt om onder de rijbaan als fundering bomengranulaat aan te brengen. Hierin kunnen zich nieuwe wortels ontwikkelen in diepere grondlagen, waardoor de bomen minder windworp gevoelig zullen worden in de toekomst onder de rijbaan minder opdruk zullen geven.

Deze werkwijze gaat gepaard met hoge kosten. Ook blijft er, ondanks alle goede zorgen, een nadelig effect optreden op de wortelstructuur die direct onder de bestrating ligt. Deze wortels worden door het afgraven grotendeels verwijderd. Hierdoor wordt een belangrijk deel van de aanvoer van voeding en mineralen in combinatie met schimmelstructuren die door de jaren heen zijn opgebouwd vernietigd. Het verwijderen heeft een zeer nadelig effect op de gezondheid en levensduur van de bomen.

Ook moeten we concluderen dat de werkzaamheden – zoals de oude stenen verwijderen, het uitgraven van het oude zandbed tot 30 cm diepte, het afvoeren daarvan, het opnieuw aanbrengen van de gewenste ondergrondstructuur en het aanvoeren van de nieuwe stenen – er een zware belasting gelegd wordt op de niet onderheide panden aan de grachten. Deze zijn gebouwd op veengrond. E.e.a. zal zeker leiden tot schade en schadevergoeding.

Machinaal gevormde en getrommelde klinkers

1e De gemeente wil nieuw getrommelde klinkers toepassen op basis van eenheid binnen de gemeente zoals in het HIOR beschreven.
Zeker, er is uit logistiek oogpunt iets voor te zeggen om in de openbare ruimte gebruik te maken van dezelfde nieuwe machinaal gevormde klinkers.
Echter, nieuwe klinkers in het historische deel van de Stad Edam conflicteren met de omgeving. Sinds lange tijd wordt het oude handgevormde waaltje toegepast.
Juist het grillige van deze klinkers past bij de sterk gevarieerde historische bouwarchitectuur. Het HIOR kan dus niet als heilige graal voor de hele stad dienen.
Er zal met name in het historische deel van de stad maatwerk geleverd moeten

worden. De drie grachten langs het voormalige riviertje, de “IJe”, behoort tot één van die plaatsen.

2e Om ARBO-technische redenen mag handmatig bestraten volgens de gemeente niet meer. Alleen machinaal straten met nieuwgevormde klinkers is toegestaan
Deze uitspraak is bij de brancheorganisatie Straatwerk Nederland voorgelegd en om een reactie gevraagd. Handmatig straten kan worden toegepast op basis Crow artikel 324.

Op basis van de conclusies over de bomen en de twee bovenstaande punten is naar onze mening het behoud van de huidige waaltjes het meest voor de hand liggend, het veiligst voor de bomen, kostenbesparend en duurzaam (hergebruik oude materialen).

Stabiliteitsonderzoek
Ook dit onderzoek heeft invloed op het wel of niet aanbrengen van een geheel nieuw wegdek met nieuwe stenen. Hiervoor verwijzen we naar het onderzoek uitgevoerd door de Bomenstichting (Bijlage 3) en de conclusie en het advies van Hoefakker, attentiepunt 4.1.

4.1 Advies

Eén van de maatregelen om de stabiliteitsfactor te vergroten, is door over te gaan tot een kroonreductie. Hierbij wordt de kroon met enkele meters ingenomen, zodat de totale boomhoogte, en dus de windvang wordt verkleind. Onder optimale omstandigheden is het uitvoeren van deze maatregel geen bezwaar. Echter verkeren de kastanjes reeds in een verminderde conditie en hebben meerdere een aantasting door de kastanjebloedingsziekte. Het is de vraag of het wenselijk is om onder zulke omstandigheden tot een kroonreductie over te gaan. De kans dat de bomen hier niet goed op reageren en in conditie én toekomstverwachting verder achteruitgaan is reëel. Sprake van duurzaam boombehoud met het toepassen van deze maatregel is er dus niet.

In plaats daarvan kan beter gekeken worden naar mogelijkheden om verdere verlaging van de stabiliteitsfactor zoveel mogelijk te voorkomen. De volgende punten dienen daarbij in acht genomen te worden.

- Naast de bomen mag niet gegraven worden. Verstoring van de groeiplaats en daarbij de kans op wortelschade moet voorkomen worden. Schade aan beworteling heeft een direct negatief effect op de stabiliteit van de bomen;
- Huidige bestrating dient in stand gehouden te worden. Het veranderen van de bestrating (en dan met name de druk die de verharding uitoefent op het wortelpakket) heeft invloed op de stabiliteit. Verwijdering van bestrating leidt tot verlies aan gewicht en hierdoor meer bewegingsruimte voor de kluit.

In dit laatste advies valt op dat uiteindelijk geadviseerd wordt om alles bij het oude te laten om geen schade aan de bomen te veroorzaken.

Parkeervakken
De gemeente opteert voor langsparkeren aan de drie grachten. Dit resulteert tot een reductie van 16 parkeerplekken. E.e.a. ontstaat onder andere door de tien dwars parkeervakken aan de Brouwersgracht te wijzigen naar langsparkeren. Deze reductie zou moeten worden opgevangen door de auto’s te parkeren op het parkeerterrein aan de Singelweg.

Gezien de gemiddelde leeftijd van de bewoners vrij hoog is, is dit geen goed alternatief. Wij opteren voor handhaving van de dubbele plekken aan de Brouwersgracht. In deze verwijzen wij naar het “Uittreksel aanwijzingsbesluit van 23 augustus 1977 Beschermd Stadsgezicht”. Hierin wordt duidelijk aangegeven dat eerst gedegen alternatieven moeten worden gecreëerd waarmee bewoners kunnen instemmen.

Materiaalkeuze parkeervakken

Met de adviseur van de Bomenstichting hebben wij overleg gehad over het materiaal van de huidige parkeervakken (zie foto inzet). Zijn advies is om deze bedekking te handhaven.

De suggestie van de zijde van de gemeente om de huidige parkeervakken te wijzigen tot langsparkeren en deze uit te voeren met de oude waaltjes is geen goed idee. Het is tegenstrijdig met het HIOR en door het inparkeren van de auto’s zullen door wrijving van de wielen de steentjes kantelen.

Het terugbrengen tot langsparkeren (vakken verkleinen) heeft daarnaast het nadeel dat de steentjes weer met opsluit-banden moeten worden gefixeerd. Deze banden moeten +/- 35-40 cm worden ingegraven hetgeen weer zal leiden tot wortelschade.

<u>Beste optie</u>

Handhaaf de huidige parkeervakken, hergebruik van het huidige materiaal met als vulling: bomenzand, geen klei of kleischelpen (waarschijnlijk huidige vulling). Op gezette tijden onderhoud plegen, het ziet er nu rommelig uit.

De langsparkeerplekken bij de Hakkelaarsbrug, waar nu ook dubbel geparkeerd wordt, moeten uitsluitend voor langsparkeren gebruikt worden.

(Dit was ooit zo bedoeld.) Hier moet de gemeente technisch ingrijpen. De huidige manier van parkeren veroorzaakt schade aan het boomwortelstelsel en op termijn boomsterfte.

Onderhoud bomen

- De meest optimale tijd om de bomen te snoeien is als zij volop in blad staan. Dan zijn de slechte/dode takken goed te zien en eenvoudig verwijderen. Rekening houdend met de periode van nestelende vogels.
- Inkorten van de bomen: een meter tot anderhalve meter is voldoende om de risico's van windvang te verkleinen. Belangrijk is dat het deskundig gebeurt, hierbij is ook de keuze van het bedrijf die het uit gaat voeren van belang. Sommige bedrijven gaan te rigoureus te werk en veroorzaken meer schade dan nodig.

30%-regeling

De 30%-regeling van de gemeente houdt in dat indien 30% van een rij bomen ziek of al gekapt is, de gehele rij vervangen wordt. Wij vinden deze regeling niet meer van deze tijd. Door ook gezonde bomen te kappen ontstaat een CO_2-schuld van tientallen jaren. Het is een utopie om te denken dat het gekapte hout tot bruikbare producten zal worden verwerkt. 90 tot 100% zal als biomassa worden verwerkt. Het gevolg daarvan is dat de opgeslagen CO_2 weer volledig wordt teruggeven aan onze leefomgeving. Jonge aanplant zal er tientallen jaren over doen om tot eenzelfde CO_2-opslag te komen.

Het rigoureus verwijderen van grote hoeveelheid bomen is in het kader van de steeds warmere zomers, met name in het stedelijk gebied, zeer ongewenst. De verkoelende werking van de bomen wordt dan op grote schaal teniet gedaan.

Herplanten bomen

De Bomenstichting adviseert om op de opengevallen plaatsen aan de Brouwersgracht (4 totaal) nieuwe kastanjebomen te planten, bv gele kastanjes om diversiteit te verkrijgen waardoor minder kans is op de kastanjebloedingsziekte. Daarnaast biedt dit ecologische voordelen.

Conclusie

Alle belangrijkste aspecten op een rij, komen wij tot de conclusie, dat de meest optimale herinrichting is om van de drie grachten de huidige status quo te handhaven.

Het kappen van de bomen omwille van gezondheid en windvang is beslist niet aan de orde.

Voer op korte termijn een grondige inhaalslag uit op het onderhoud van de bomen en plan daarna een regelmatig 3-jarig onderhoudsschema in.

Laat de oude waaltjes liggen. Deze passen het meest bij de historische omgeving. Indien onderhoud wordt gepleegd neem dan daarin ook de parkeervakken mee, deze zijn al vele jaren verwaarloosd.

De oude waaltjes hebben nog een voordeel: doordat ze handgevormd zijn, ontstaat tussen de gelegde stenen een grotere voeg dan bij machinaal gevormde stenen. De doorlaatbaarheid van water en voedingsmiddelen is daardoor aanmerkelijk groter en dus beter voor de bomen en de gehele straat bij grote hoosbuien.

Heroverweeg de 30%-regeling. Deze past niet meer in het huidige denken over CO_2-opslag en warmtereductie in het stedelijk gebied.